

Organisering av og tilsyn med forsamlinger i bedehusland

Av Nils Ivar Brennhaug, Master i Strategi og ledelse fra Norges Handelshøyskole.

Kronikk i Sambåndet februar 2018.

På luthersk grunn utvikler det seg stadig flere forsamlinger på en grunnvoll av enkeltpersoner, lag og foreninger knyttet til ett eller flere bedehus. Tankesmia Bedehusforsamlingar har skrevet flere artikler om dette og jeg har flere ganger hentet frem deres artikkel fra 2017 om "Forsamlingsdanning i bedehusland". Denne artikkelen har som hovedtema størrelsen på det menneskelige ressursgrunnlaget for å danne en forsamling. Jeg ser behovet for en utvidelse av temaet til å drøfte organiseringen av denne ressursen og plasseringen av forsamlingen i en større og mer ressursrik sammenheng.

Først vil jeg se på hvem som utgjør ressursgrunnlaget for en forsamling. Som Tankesmia anbefaler er dette ofte mennesker som ønsker utvide det engasjementet de allerede har på et bedehus eller i et lag eller en forening til å bli en "alt-under-ett-tak-forsamling." Allerede i oppstartsfasen vil disse trolig trekke til seg mennesker fra andre lag, bedehus, forsamlinger og kirker. Det er også å håpe at forsamlingen snart vil innlemme en tredje gruppe, de som før har hatt et fjernt eller ikke-eksisterende forhold til Gud, Kirken og kristen tro.

Alle disse tre gruppene samles forhåpentlig i forsamlingen om et felles mål; at de selv og andre skal få et nærmere forhold til Jesus vår Frelser, Gud vår Far og Skaper og den hellige Ånd vår Hjelper. Hvordan de menneskelige ressursene organiseres tror jeg har stor innflytelse på om disse menneskene etter hvert opplever at de nærmer seg målet, om de står på stedet hvil eller om de faktisk fjerner seg fra et sunt og godt forhold til vår treenige Gud. Selv om det ofte glemmes (!) må vi begynne med at Gud faktisk ønsker at vi alle skal komme nærmere til han.

Hvis vi for enkelthets skyld sier at det da er tre ulike grupper i forsamlingen som hver kan oppleve tre ulike resultat med tanke på nærheten til Gud har vi med vitenskapelig terminologi 27 mulige kombinasjoner av utfall for denne forsamlingen. Dette er en stor forenkling siden det er mange ulike varianter av bakgrunner og mange ulike varianter av nærhet til Gud – og likevel er det bare ett utfall Gud vil: at alle skal komme nærmere til han. Når det da ikke går slik, er det da etter Guds vilje? Nei, alle andre utfall skyldes oss mennesker, både de utenfor og de innenfor forsamlingen.

Dessverre har vi lettest for å snakke om hindringene utenfor forsamlingen, de som hindrer utbygging, de som trekker ungdommen til andre aktiviteter, tidspresset, sekulariseringen og så videre. Noen ganger fokuserer vi så sterkt på disse at vi kaller det forfølgelse. Men Åpne Dører viser oss at i land med mye verre forfølgelse fra eksternt hold styrkes forsamlingen, de øker i antall og menneskene kommer nærmere Gud. Derfor er det nærliggende å anta at årsakene til de 26 (eller tusenvis) uønskede utfallene skyldes forhold internt i forsamlingen.

Ut fra dette vil jeg se på oppbyggingen av forsamlingen organisatorisk for å motvirke dragingen mot uønskede utfall. De fleste forsamlinger har nok et medlemsårsmøte (1) som velger et styre (2). Mange velger et eldsteråd eller hyrderåd (3) som blant annet overvåker det som skjer i forsamlingen. Noen forsamlinger har lønnede ressurser (4) enten betalt direkte av forsamlingen eller gjennom tilskudd fra organisasjoner de er tilsluttet. Disse

organisasjonen sitt tilsyn (5) med forsamlingen er av varierende karakter. Tradisjonelt ser man nok på alle disse fem som ressurser for å få et nærmere forhold til Gud, utbre evangeliet, drive misjon eller hvordan man nå har utformet forsamlingenes formål. Hva med å snu dette på hodet?

Gud har gitt forsamlingen et formål. Han vil forsamlingen skal oppfylle formålet. Ressursene sin funksjon er å redusere motkreftene i oss som drar oss vekk fra formålet! Mange vil si dette bare er en annen måte å si det samme på. Rett nok, men formuleringer preger forventninger. Med denne måten å tenke på kan medlemmene i forsamlingen ta i bruk disse ressursene på en annen måte.

Årsmøtet og medlemsmøter sin funksjon er å gi alle medlemmer medbestemmelse og eierskap i forsamlingen. Så velger man ut skikkede personer blant seg til å (gjennom styreverv) representere forsamlingen fram til neste årsmøte. Man gir rammer, føringer og mandat (ofte i form av budsjetter) til de som i neste periode til daglig skal lede arbeidet i forsamlingen. Nå er forsamlingen overlatt til styret frem til neste årsmøte. Medlemmene har ofte et par muligheter til å justere styrets arbeid. Man kan uttale seg om aktuelle saker på medlemsmøter og man kan kalle inn til ekstraordinært årsmøte. Skal medlemmene på andre måter vokte over styret må de ha en ekstern tilsynsmyndighet de kan gå til.

Styret er i mange forsamlinger et arbeidende styre med konkrete praktiske oppgaver som å føre regnskap, drive informasjonsarbeid, arrangere møter og turer, skaffe talere og kaffekokere og enormt mye annet. Dette gjør da styret innenfor de rammene vedtak på årsmøtet og forsamlingsvedtekter gir. Blir forsamlingen stor nok slik at både oppgaver og økonomi tilsier det, kan man ansette andre til å utføre noen, mange eller alle disse oppgavene. Da er det styret sin jobb å føre tilsyn med disse og de ansatte bør rapportere til styret og ikke gå ut over de instruksjoner og oppdrag styret har gitt dem. Etter hvert som ansatte utfører mer og mer av de praktiske oppgavene blir styret mer besluttsende, det gjør vedtak som andre skal sette ut i livet.

Plasseringen av eldsteråd eller hyrderåd i dette bildet er varierende. Det er også varierende om medlemmene i dette velges av årsmøtet eller om de er selvsupplerende. Noen steder kan det fungere som et representantskap der det er de som velger styret. Noen steder kan de omgjøre alle styrevedtak. Ofte uttaler de seg og gir råd til styret i teologiske spørsmål. Noen steder får de saker til uttale før det styrebehandles, andre kan bruke de eldste som kontrollkomite som etterprøver at styret handler i samsvar med lover, vedtekter og årsmøtevedtak.

Bruken av den femte ressursen, ekstern tilsynsmyndighet knyttet til eierorganisasjon, sentralledd, regionalledd, synode eller annet vil nok påvirkes av myndighetsområdet til eldsterådet. Det avhenger også av hvor selvstendig forsamlingen ønsker å være.

Som en oppsummering vil jeg si at her finnes det et uendelig antall muligheter for organisering av de ulike ressursene. Hver enkelt forsamling må gjøre sine valg og hyppig diskutere om de valgene man har gjort er hensiktsmessige videre. Uten åpenhet i viktige prosesser som angår arbeidet i forsamlingen gir man mulighet for at noen kan ta seg til rette i forsamlingen. De medlemmene som opplever noe som ugreit i forsamlingens arbeid må

vite hvem de kan gå til med sin uro. De må også vite om det er en ekstern tilsynsmyndighet man kan gå til med sine bekymringer.

Som det er vist her har mange av disse ressursene som oppgave å våke over andre ressurser. For å kunne bringe en sak inn for en tilsynshaver må man ha tillit til menneskene med denne myndigheten. Tankesmia Bedehusforsamlingar mente at en forsamling burde ha minst 50 medlemmer for å starte opp. Med så få er det overveiende sannsynlig at ektefeller og nære slektninger settes til å overvåke hverandre. Hvis man benytter en ekstern tilsynsmyndighet må denne også kunne ha så mange menneskelige ressurser at det ikke er for nære relasjoner mellom de som fører tilsyn og de som det skal føres tilsyn med.

Det er lett å bli begeistret av en kraftig medlemsvekst og raskt starte en forsamling. Når man er i gang virker de daglige oppgavene og utfordringene uendelige og man har ikke tid til å bygge rammer for å forberede seg på utfordringer som kan komme. Men når man står midt i en krise er det for sent å bygge tillitsskapende tilsynsordninger. Min oppfatning er at det er viktig å raskt bygge opp en organisasjon med gode beskrivelser av tilsynsordninger og forholdene mellom ressursene i organisasjonen. Så vil mange si at det er nettopp for å ivareta vår lekmannsarv og komme bort fra biskoppelige tilsyn vi starter forsamlingen. Man ønsker at Ordet skal strømme ut og nådegavene flyte fritt. Mitt utgangspunkt var at Gud ønsker oss nærmere til seg og vi mennesker gjør alt for mye som bidrar til det motsatte. Derfor er min konklusjon at for stor frihet i forsamlingen bidrar til å legge den åpen for ulvene. Det må være rammer for friheten i form av organisering av tilsynsordninger for de ulike ressursene i menigheten.